

KOMPANIYADA STRATEGIK LOYIHALARNI BOSHQARISH TIZIMINI ISHLAB CHIQRISH

Sodiqov Qutlug‘jon Mahmudovich

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi.

Magistratura “loyiha boshqaruvi” yo‘nalishi tinglovchisi.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada strategik loyihalarni boshqarish, kompaniyada strategik loyihalarni boshqarish tizimini ishlab chiqish borasida so‘z boradi.*

Kalit so‘zlar: *Loyiha, tashkilot, kompaniya, boshqaruv, IT, naija, strategita, xodim, hisobot, rahbariyat, xususiyat.*

Loyihani boshqarish har qanday tashkilotning samarali faoliyatining asosiy elementlaridan biridir, ayniqsa, tez o‘zgaruvchan biznes muhiti va raqobat sharoitida. Jahon amaliyotida loyihalarni boshqarish ko‘p yillar davomida faol qo‘llanilmoqda va ko‘plab kompaniya va tashkilotlar faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Jahon amaliyotida loyihalarni boshqarishning o‘ziga xos xususiyatlaridan biri loyiha yoki tashkilot doirasida muayyan loyiha yoki vazifa uchun eng samarali yondashuvni tanlash imkonini beruvchi turli metodologiya va yondashuvlardan foydalanish qobiliyatidir. Hozirgi vaqtda loyihalarni boshqarish yangi metodologiya va texnologiyalarning paydo bo‘lishi tufayli rivojlanish va takomillashishda davom etmoqda. Bundan tashqari, jahon amaliyotida loyihalarni boshqarish turli sohalarda, jumladan, IT, qurilish, ishlab chiqarish, marketing va boshqa ko‘plab sohalarda keng qo‘llanilayapti, bu uning zamonaviy dunyoda ahamiyati va dolzarbligidan dalolat beradi. Loyihani boshqarish — bu muayyan natijalarga erishish uchun loyiha ishini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish jarayoni. Bu korxonalar uchun mahsuldorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va ish sifatini yaxshilash uchun muhim vositadir. Loyihani boshqarish, shuningdek, loyihani amalga oshirish vaqtini nazorat qilish va xavflarni minimallashtirish imkonini beradi. IT-loyihalarida loyihalarni boshqarish, ayniqsa, muhimdir, chunki bu sohada natijaga ta‘sir qiladigan ko‘plab omillar mavjud. Bu sizga jamoa ishini boshqarish, jarayonlarni optimallashtirish, xatarlarni boshqarishva loyihani belgilangan muddatlarda va byudjet doirasida saqlashni ta‘minlaydi. Strategik boshqarish, kompaniyada uzun vaqt davomida muvaffaqiyatga erishish uchun kritik ahamiyatga ega bo‘lgan jarayonlarni o‘z ichiga oladi. Bu, kompaniya rivojlanishini ta‘minlash, yangi bozorlarga kirishni tashkil etish va rivojlanayotgan talablar bilan qadamga kiritishni o‘z ichiga oladi. Strategik loyihalar boshqarish uchun quyidagi qadamlar muhimdir:

1. Maqsadlarni belgilash: Kompaniya rahbariyati strategik maqsadlarni belgilab olishi kerak. Bu maqsadlar kompaniya kengashi bilan hamkorlik qilib belgilanishi kerak va barcha jamoalar orasida tushunchalarni biriktirishi kerak.

2. O'rganuvchilik: Strategik loyiha tuzilganida, kompaniya rahbarlarining ko'plab malumotlardan foydalanishi kerak. Bu, kompaniyani ta'limga to'g'ri kelib chiqarib beruvchi talabalarning o'rganish va iste'mol qilish imkonini beradi.

3. Rivojlanuvchi strategiyalarni belgilash: Kompaniya strategiyalarini belgilashda ilgari suratga olishning yanada rivojlanishi kerak. Bu strategiyalar shu jumladan, yangi bozorlarda rivojlanish, mahsulotlarni takomillashtirish, xaridorlar bilan hamkorlik qilish va kompaniyani innovatsion o'zgarishlar bilan ta'minlashni o'z ichiga oladi.

4. Loyalikni tashkil etish: Strategik loyihalar boshqarishning muhim qismi kompaniya xodimlariga loyali bilan ishlash va uning o'zlashtiruvchanlik hissiyatini yaratishdir. Bu, xodimlarning strategik maqsadlarga erishish uchun motivatsiyani oshirishi va ulardan kelajakda kuchli talabalarni olish uchun tashvishlanishi kerak.

5. Natijalarni baholash: Strategik loyihalar boshqarilishi natijalarning baholanishi bilan yakunlanadi. Bu, belgilangan maqsadlarga erishilganligini tekshiradi va strategik loyiha ko'plab berilgan resurslarni to'g'ri ishlatib chiqqanligini tekshiradi.

6. Ko'rib chiqaruvchi hisobotlar: Strategik loyihalar boshqarilishi natijasida ko'rib chiqaruvchi hisobotlar tuzilishi kerak. Ushbu hisobotlar kompaniyada strategik loyihalarning amalga oshirilishi natijasida paydo bo'lgan o'tkazmalar va maslahatlarni taqdim etadi.

Strategik loyihalar boshqarish, kompaniyada rivojlanish va muvaffaqiyatni ta'minlash uchun muhim jarayonlardan biridir. Bu jarayon rivojlanib, o'zgarib, yangilanib borishi lozim bo'lgan davom etadi. Strategik loyihalarni boshqarish tizimi, bir kompaniyada strategik loyihalarini belgilash, rivojlantirish va bajarishning har bir bosqichida koordinatsiyalangan usullarni o'z ichiga oladi. Bu tizim, kompaniyaga qo'yilgan maqsadlarni erkinlashtirish va uning muvaffaqiyati uchun yuqori darajada muhimdir.

Strategik loyihalarni boshqarish tizimi quyidagi bosqichlardan iborat bo'ladi:

* Maqsadlar aniqlash: Kompaniya rahbariyati bilan hamkorlik qilish va umumiy maqsadlar va hedeflar belgilanadi. Bu maqsadlar, kompaniyaning uzun muddatli strategiyasini asoslashadi.

* Loyihalarni tanlash: Rahbariyat strategik loyihalar o'rniga ko'rsatma ko'rsatadi va ularni tanlashdan oldin ularga alohida yechim topish kerak. Bu yechimlar kompaniya resurslari, mahsulot yoki xizmat turlari, bozor talablari va boshqa faktorlarga asoslangan bo'ladi.

* Loyihalarini rivojlantirish: Tanlangan strategik loyihalar rivojlantirilishi kerak. Bu jarayonda yangi mahsulotlar yoki xizmatlar ishlab chiqarish, bozor yo'nalishlari o'zgartirish, yoki kompaniyaning tashkilotiy tuzilmasini yangilash kabi jarayonlar kiritilishi mumkin.

* Loyihalarini amalga oshirish: Rivojlangan strategik loyihalar amalga oshirilishi va bajarilishi kerak. Bu bosqichda loyihalarni bajarish uchun zarur resurslar ta'minlanishi, xodimlarni ushlab qolish va loyiha uchun talab etilgan ko'rsatkichlarni belgilash kabi ishlarning amalga oshirilishi kerak.

* Yuqori darajali monitoring va baholash:

Strategik loyihalar bajarildikdan so'ng, ularning natijalari monitoring qilinishi kerak. Bu jarayonda kompaniya rahbariyati strategik maqsadlarni bajarishda qanday muvaffaqiyatli bo'lishini baholaydi va zarur o'zgarishlarni kiritadi.

Strategik loyihalarni boshqarish tizimi kompaniya rahbariyati, bo'sh ishlarni boshqaruvchi shaxslar va ilgari xodimlar tomonidan samarali ishlatilishi kerak. Bu tizimning qat'iy bilan e'tibor beradigan uchta asosiy qism - maqsadlar va hedeflar, tanlov va rivojlanish jarayonlari, amalga oshirish va monitoring - strategik loyihalarni etkazib berishning muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Strategik loyihalarni boshqarish tizimi, kompaniya o'rtasida strategik maqsadlarni belgilash, ularni amalga oshirish va bajarish jarayonlarini tartibga solish uchun bir necha qadamdan iborat bo'ladi. Bu tizim, kompaniyada loyihalarni identifikatsiya qilish, prioritetlendirish, resurslarni taqsimlash va monitoring qilishni o'z ichiga oladi.

Strategik loyihalar tashkilotning keyingi bir necha yildagi rivojlanishi uchun kritik ahamiyatga ega bo'ladi. Bu sababli, strategik loyihalar bilan ishlashning samaradorligini ta'minlash uchun uyğun boshqaruv tizimini o'rnatish kerak. Boshqaruv tizimining asosiy qadamlari quyidagilardan iborat bo'ladi:

- Strategik maqsadlarni belgilash: Kompaniyadagi rivojlanishning asosiy yo'nalishi va maqsadlari identifikatsiya qilinadi. Bu maqsadlar ko'proq darajada spetsifik va kengaytirilgan bo'lishi kerak.

- Loyihalarni identifikatsiya qilish: Bu qadamda potentsial strategik loyihalar aniqlanib, ularning qiymatligini baholab chiqiladi. Bu jarayon tasdiqlash va loyihalarni qabul qilish uchun loyihalar komissiyasi yoki boshqa o'tiladigan tashkilotlar ishlatilishi mumkin.

- Loyihalarni prioritetlendirish: Identifikatsiya qilingan loyihalar o'rtasida prioritetlendirish amalga oshiriladi. Bu, ularning urg'ug'lik darajasiga, ularga ajratilgan resurslarga va ularning ta'siri katta bo'lgan sohalarga bog'liq bo'ladi.

- Resurslarni taqsimlash: Strategik loyihalarning amalga oshirish uchun zarur resurslar belgilanadi. Bu resurslar moliyaviy, material, inson resurslari va boshqa ko'rsatmalardan iborat bo'lishi mumkin. Resurslar strategik maqsadlarga mos keladigan tartibda taqsimlanadi.

- Monitoring va baholash: Strategik loyihalar amalga oshirildikdan keyin monitoring jarayoni bilan kuzatib boriladi.

Ushbu jarayon strategik maqsadlarning erkinroq aniqlanishi, muvaffaqiyat ko'rsatkichlarining baholashini va zarur hisobotlarni tayyorlashni o'z ichiga oladi. Kompaniyada strategik loyihalarni boshqarish tizimi kerakli natijani ko'tarishga yordam beradi va rivojlanuvchi va samaradorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston, 2017 yil.

2. O‘zbekiston Respublikasining —Chet el investitsiyalari to‘g‘risidagi Qonuni, 1998 yil 30 aprel, 609-I-son.
3. Инвестиционный менеджмент. Учебное пособие / Кол.авторов. Под ред. В.В. Мищенко. — 3-е изд., стер. — М.: КНОРУС, 2010. — 392 с.
4. Karimov N.G‘. Iqtisodiy integratsiyalashuv sharoitida investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning bozor mexanizmlarini joriy etish masalalari. -T.: Fan va texnologiya, 2007.-240 b
5. Nishetoy A.S. Investitsii: Uchebnik. - 4-e izd., pererab i dop. - M.: Izdatelskogo-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K0», 2006. - 376 s.
6. Портер М. Конкуренция: перевод с англ. О.Л.Пеляевского. — Исправ. Изд. — М.: Вильямс, 2005 . — 602 с.
7. Rasulev D.M. Iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish bosqichida investitsiyalarni moliyalashtirishni ekonometrik modellashtirish. Dis. Iqtisod fanlari doktori — T.: 2003. — 252 b.